

PRZEGLĄD NOWOŚCI WYDAWNICZYCH

Dyplomacja parlamentarna

Autor: Jerzy Jaskiernia

Wydawnictwo: Wydawnictwo Adam Marszałek

Toruń 2022

Autor publikacji jest jednym z najwybitniejszych polskich znawców zagadnień ustrojowych i prawa konstytucyjnego. Związany był z Uniwersytetem Jagiellońskim, Instytutem Nauk Prawnych PAN, a od 1996 roku z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach. Pełnił w nim przez wiele lat funkcje kierownicze, a aktualnie jest dziekanem Wydziału Prawa i Nauk Społecznych. Od 2000 roku jest profesorem nauk prawnych. J. Jaskiernia jest też politykiem o bogatych doświadczeniach w działalności publicznej, zwłaszcza w organach władzy ustawodawczej, choć również wykonawczej (w latach 1995-1996 był ministrem sprawiedliwości i prokuratorem generalnym). Pomiędzy 1991 a 2005 rokiem był posłem na Sejm (I, II, III i IV kadencji). Uczestniczył w pracach Komisji Ustawodawczej przygotowującej Małą Konstytucję (1992), a od 1994 pełnił funkcję przewodniczącego Podkomisji organów władzy ustawodawczej, wykonawczej i samorządu terytorialnego w Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego (w późniejszym okresie pracował w Komisji Ustawodawczej). Włożył znaczny wkład w obecny kształt ustroju III Rzeczypospolitej. Szczególnym obszarem jego zainteresowań była polityka międzynarodowa oraz dyplomacja. Pod koniec lat 80. XX wieku był pracownikiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, sprawował też funkcję radcy ambasady polskiej w USA. W Sejmie RP przewodniczył Komisji Sprawy Zagranicznych (2001-2005). W latach 1994-2005 był przedstawicielem polskiego parlamentu w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy w Strasburgu, w którym pełnił funkcję pierwszego wiceprzewodniczącego Komisji Zagadnień Prawnych i Praw Człowieka. Powołano go na sprawozdawcę Rady Europy w procedurze monitorowania przemian ustrojowych Chorwacji, a później Armenii, w okresie dostosowywania ich systemów prawnych do demokratycznych wartości i standardów państwa prawa. W trakcie finalizowania polskiego członkostwa w Unii Europejskiej (2003-2004) był z ramienia Polski obserwatorem w Parlamencie Europejskim, a później jego deputowanym. Przez wiele lat pełnił funkcje marszałka Stowarzyszenia Parlamentarzystów Polskich, a także wiceprezydenta Europejskiego Stowarzyszenia Byłych Parlamentarzystów Państw Członkowskich Rady Europy.

Unikatowa wiedza i dorobek naukowy J. Jaskierni połączone z długoletnim doświadczeniem w działalności instytucji publicznych o charakterze parlamentarnym obejmują zarówno zagadnienia teoretyczne, jak również praktyczne, i dotyczą spraw krajowych, na równi z międzynarodowymi. Czyni to z niego osobę o jedynych w swoim rodzaju kompetencjach. Z tego też względu całościowe opracowanie problematyki dyplomacji parlamentarnej pióra tego autora zasługuje na szczególną uwagę. Należy dodać, że jest to pierwsza polska monografia w tym zakresie.

Termin „dyplomacja” ma przynajmniej trzy zasadnicze znaczenia. Podstawowe dotyczy wykonywania funkcji zewnętrznych państwa w zakresie realizacji jego praw i interesów w stosunkach międzynarodowych, także w odniesieniu do poszczególnych osób (obywateli). Dyplomacja w tym znaczeniu realizowana jest w sposób oficjalny i pokojowy przez organy państwa oraz jego przedstawicielstwa zagraniczne. Tradycyjnie rozumiana jest jako domena władzy wykonawczej dążącej do osiągnięcia celów przyjętej przez nią polityki zagranicznej. Poza tym terminem „dyplomacja” określa się zorganizowany jako służba cywilna zespół ludzi wyposażonych w odpowiednie środki, który w ramach administracji państwowej (rządowej) wykonuje wspomniane zadania. „Dyplomacja” może też być rozumiana jako zbiór metod, technik i środków realizowania w sposób pokojowy celów polityki zagranicznej w stosunkach państwa z podmiotami prawa międzynarodowego. J. Jaskiernia w części wstępnej pracy poświęca wiele uwagi pojęciu dyplomacji oraz jego współczesnej ewolucji. Koncentruje swoją analizę na przemianach form dyplomacji we ostatnich dziesięcioleciach. Ujmuje je w kontekście postępującej globalizacji i policentryzacji porządku międzynarodowego, w którego współtworzenie włączają się nowe podmioty. Wzbogaca to tradycyjną dyplomację o jej nieznane wcześniej typy. Ich klasyfikację przeprowadza się w zależności od podmiotów prowadzących dyplomację i przedmiotu jej działań (w pierwszym znaczeniu terminu) oraz metod prowadzenia działań dyplomatycznych (w trzecim znaczeniu). Wśród nowych typów widzimy m.in. dyplomację publiczną, społeczną, ekonomiczną, kulturalną, klimatyczną, wojskową, energetyczną, nuklearną, ekologiczną, wodną, międzynarodowych korporacji, a nawet specyficzną „dyplomację celebrytów”. Coraz większe znaczenie ma tzw. „paradyplomacja”, prowadzona przez niebędące podmiotami prawa międzynarodowego organy władz regionalnych i samorządowych. Systematyka wyodrębnia też „dyplomację wewnątrz krajową” między posiadającymi określoną samodzielność częściami składowymi państw złożonych.

Do tych nowych typów dyplomacji należy właśnie dyplomacja parlamentarna, będąca zjawiskiem wynikającym z zaangażowania parlamentów i ich organów oraz samych parlamentarzystów w niezależne od władz wykonawczych kreowanie i prowadzenie polityki zagranicznej. Zjawisko to znane było już w przeszłości, a pojedyncze wydarzenia miały niekiedy poważne znaczenie w stosunkach międzynarodowych (z historii Polski można przypomnieć międzynarodowe skutki detronizacji cara Mikołaja I przez Sejm Królestwa Polskiego w styczniu 1831 roku). Procesy globalizacji, wielobiegowość stosunków międzynarodowych i rozszerzanie wraz z zakresem tych stosunków katalogu aktorów w nich uczestniczących nadają mu w parze ze wzrostem ilościowym nową jakość. Autor publikacji stawia pod rozważenie problem: „jaką rolę w tej dziedzinie władztwa państwowego mogą odegrać (...) parlamentarzyści, a więc przedstawiciele władzy ustawodawczej, zasiadający w parlamentach narodowych”. Dodatkowo w sferę dyplomacji wkroczyły także w różnych formach swojej aktywności parlamenty międzynarodowe (jak Parlament Europejski) i zgromadzenia parlamentarne organizacji międzynarodowych oraz ich członkowie. Aktualnie funkcjonuje ponad 100 międzynarodowych instytucji parlamentarnych. W związku z tym pojawiają się dalsze problemy polityczne i ustrojowe, które stają się przedmiotem badań. W aspekcie podmiotowym dotyczą koordynacji tradycyjnej dyplomacji rządowej i nowych jej form niezależnych od władz państwowych, jak też potrzeby, a w sprawach żywotnych dla interesu państwa nawet konieczności,

definiowania interesów państwa w sposób wiążący dla uczestników nowych form dyplomacji. W jaki sposób można od nich wymagać podporządkowania się im przy braku formalnej zależności od struktur władzy rządowej i braku środków przymusu? To samo zagadnienie koordynacji i metod uzyskania koniecznej spójności pojawia się w przypadku sprzeczności między polityką państwa (i jego interesami określonymi przez organy władzy wykonawczej) a interesami oraz polityką organizacji ponadnarodowych czy międzynarodowych, do których państwo należy, w sytuacji gdy na ich organy parlamentarne rząd nie ma bezpośredniego wpływu. Tradycyjne pojęcie dyplomacji państwowej (rządowej) opiera się o klasyczne rozumienie suwerenności i nie przewiduje jej rozproszenia oraz relatywizowania w interpretacji różnych ośrodków władzy lub wpływów o podobnych kompetencjach. W aspekcie przedmiotowym problemem jest z kolei sposób określania interesów państwa w sferach nieobjętych przez dawną dyplomację (głównie z uwagi na to, że nie ujawniały się one poprzednio w relacjach transgranicznych i międzynarodowych). W każdym razie powstanie i rozwój dyplomacji parlamentarnej jest wyraźnym refleksem tworzenia się nowych, złożonych form stosunków międzynarodowych, w których tylko część aktorów będzie działać jako władze państwa lub z ich upoważnienia, a inne, wśród nich działające także jako organy państwa jak właśnie parlamenty, będą mogły funkcjonować niezależnie od organów monopolizujących w przeszłości politykę zagraniczną państwa. Jak pisze autor, „dyplomacja parlamentarna jest fenomenem, którego nie sposób jeszcze jednoznacznie skategoryzować”, ale któremu należy nadać odpowiednią rangę w analizach naukowych z uwagi na wymiar praktyczny. Dyplomacja parlamentarna, nie będąc „alternatywą dla klasycznej dyplomacji, wykraczając poza tradycyjne obszary pracy parlamentarnej, związanej z legislacją i kontrolą władzy wykonawczej, stanowi niewątpliwie dobre uzupełnienie polityki zagranicznej”. Oceniana jako „dobre uzupełnienie” z perspektywy wzorcowych modeli ustrojowych, nie musi jednak być równie „dobra” z punktu widzenia pragmatyki władzy wykonawczej i interesów konkretnych rządów. Można się spodziewać, że dla specjalistów prawa konstytucyjnego zagadnienie to będzie przedmiotem dalszych refleksji i zapewne w przyszłości propozycji regulacji normatywnych w przypuszczalnych komisjach konstytucyjnych. Nie tylko w Polsce, ponieważ zjawisko i problem koordynacji kompetencji ma wymiar globalny. Warto przy tym wziąć pod uwagę wspomniany przez J. Jaskiernię dylemat – „czy dążenie do efektywności zarządzania pozostaje w sprzeczności z obywatelską partycypacją”, a także – w związku z tym, że „obszar polityki zagranicznej podlega tradycyjnie słabszej kontroli demokratycznej niż obszar polityki wewnętrznej” – zgodzić się z tezą, że dyplomacja parlamentarna jest czynnikiem łagodzenia „deficytu demokracji” w obszarze polityki światowej.

Wprowadzenie *Demokracji parlamentarnej* J. Jaskierni rysuje perspektywę badawczą monografii i sygnalizuje podstawowe zagadnienia mające stać się następnie przedmiotem analizy, a także formułuje tezy pracy. Przedstawione zostały w nim także – w ujęciu rzeczowym (w optyce poszczególnych zagadnień) – poglądy nauki mające znaczenie w literaturze przedmiotu (w większości anglojęzycznej, co jest charakterystyczne dla tej dyscypliny nauki). Są one częściowo punktem wyjścia, częściowo punktem odniesienia, a w wielu przypadkach kluczem do dalszej dyskusji. Aparat badawczy autora zastosowany w publikacji jest bardzo bogaty w środki i zniuansowany. Znajduje to dobitny wyraz w sposobie, w jakim włącza się on w pracy w główny nurt nauki światowej.

W poszczególnych rozdziałach autor prezentuje najpierw „Dyplomację we współczesnym państwie”, omawiając pojęcie dyplomacji i jej rozwój oraz kształtowanie się poszczególnych form. Analizę siedmiu głównych typów dyplomacji w ujęciu podmiotowym, ośmiu w ujęciu przedmiotowym i siedmiu ze względu na metody kończy ogólna refleksja o drogach ewolucji funkcji dyplomacji. W rozdziale drugim dyskurs przenosi się do obszaru tytułowej dyplomacji parlamentarnej („Koncepcja dyplomacji parlamentarnej”). Bardzo słusznie zaczyna go kwestia pozycji dyplomacji parlamentarnej wobec dogmatu trójpodziału, fundamentalna w kontekście ustrojowej zasady dystrybucji władzy, aksjomatycznej w ustrojach demokratycznych. W jej analizie obok dominującego wątku standardów prawa konstytucyjnego pojawiają się też elementy praktyki politycznej, które mogą przełamywać standardy i kształtować je na nowo (lub reinterpretować). Istotne dla całości pracy są następnie ustalenia autora co do roli parlamentarzystów w obszarze polityki zagranicznej. Łączą one harmonijnie poglądy światowej nauki z oryginalną analizą praktyki płynącą z wieloletnich osobistych doświadczeń (jest to dostrzegalne, choć autor nie sięga po związane z nimi kazuistyczne egzemplifikacje). Rozdział drugi przedstawia następnie pojęcie dyplomacji parlamentarnej w takiej postaci, w jakiej istnieje obecnie, jej istotę, formy i w końcu znaczenie. Można przyjąć, że autor w pierwszych dwóch rozdziałach pracy zawarł jej część ogólną (teoretyczną): poza analizą pojęciową także polityczną, doktrynalną, prawną i funkcjonalną charakterystykę dyplomacji parlamentarnej oraz jej konotacje. Dalsza część monografii poświęcona jest w zasadzie szczegółowemu przedstawieniu przejawów dyplomacji parlamentarnej w praktyce stosunków międzynarodowych. Jednak zarówno trzeci rozdział „Dyplomacja parlamentarna w działalności parlamentów krajowych”, jak też czwarty „Dyplomacja parlamentarna w działalności parlamentów międzynarodowych i międzynarodowych instytucji parlamentarnych”, rozpoczyna się od podrozdziałów charakteryzujących w sposób ogólny dwie podstawowe (wyróżnione podmiotowo) sfery dyplomacji parlamentarnej. Syntetyczne ujęcie każdej z nich ma w dużej mierze wymiar teoretyczny i jest generalizującym podsumowaniem analiz (literatury przedmiotu i autora) strony empirycznej zjawiska. W pierwszym przypadku mowa jest uogólniająco o funkcjach i kompetencjach parlamentów krajowych w sferze zewnętrznej i o podstawach prawnych dyplomacji parlamentarnej, a także o jej podmiotach (całe parlamenty, ich kierownictwa, komisje parlamentarne, parlamentarne grupy przyjaźni, indywidualni posłowie), a w drugim przedstawiona została ogólna charakterystyka parlamentów międzynarodowych oraz międzynarodowych instytucji parlamentarnych, jak i podstawy prawne podejmowania przez nie działań w zakresie dyplomacji. Specyfika tych ciał, obcych tradycyjnym stosunkom międzynarodowym, wymagała dodatkowej analizy dotyczącej skuteczności ich działalności. Zagadnienie ich sprawczości w stosunkach międzynarodowych przesądza bowiem kwestię zaliczenia ich do kategorii aktorów tych stosunków (jest to pojęcie szersze niż ujęcie podmiotowe przyjęte w nauce prawa międzynarodowego publicznego). Interesująca analiza praktyki (badania w tym zakresie podjęła też polska nauka) pozwala na uznanie rzeczywistego udziału tych ciał w parlamentarnej dyplomacji: nie jest to tylko udział w formułowaniu lub wyrażaniu poglądów, deklarowaniu wartości lub aprobaty idei, a więc mający głównie wymiar polityczny lub doktrynalny. Część szczegółowa trzeciego rozdziału przedstawia pięć zinstytucjonalizowanych przykładów współpracy parlamentów krajowych, mających wymiar dyplomacji parlamentarnej,

a także ich dokonania. Poza działaniami Europejskiej Konferencji Przewodniczących Parlamentu autor ogranicza się tu do omówienia inicjatyw parlamentów państw obszaru Europy Środkowo-Wschodniej. Wydaje się to słuszne: bilateralna i multilateralna współpraca parlamentów różnych państw w różnych częściach kuli ziemskiej jest zjawiskiem dość rozpowszechnionym, ale jednocześnie najczęściej efemerycznym (a w każdym razie słabo zinstytucjonalizowanym). Przedstawienie encyklopedycznego katalogu inicjatyw nie stanowiłoby osobnej wartości pracy o takim znaczeniu, jakim jest niewątpliwie ustalenie ogólnych uwarunkowań dotyczących podejmowania działań, ich prawidłowości oraz zakresu. Część szczegółowa czwartego, ostatniego, rozdziału (licząca 572 strony) prezentuje niezwykle rozległą panoramę podmiotów uczestniczących w dyplomacji parlamentów międzynarodowych i międzynarodowych instytucji parlamentarnych, a także ich charakteru (w aspekcie prawnym i politycznym), jak również zakresu prowadzonych przez nie działań. Dzieli się ona na podrozdziały przedstawiające podmioty o charakterze powszechnym (cztery instytucje, w tym Unia Międzyparlamentarna i Konferencja Parlamentarna WHO), podmioty o charakterze międzyregionalnym (19 instytucji), podmioty o charakterze regionalnym działające w Europie (przedstawiona została szczegółowo działalność 23 instytucji, w tym m.in. współpracy parlamentarnej Grupy Wyszehradzkiej i Trójkąta Weimarskiego, a nawet Parlamentu Rosji i Białorusi), podobne podmioty działające w Ameryce (10 podmiotów głównie z Ameryki Południowej i Środkowej), w Afryce (8 podmiotów) i w regionie Azji i Oceanii (7 podmiotów). Pracę zamykają syntetyczne wnioski końcowe, w których autor ocenia rezultaty badań w odniesieniu do głównych hipotez pracy. Przydatność dyplomacji parlamentarnej, jej możliwości i skuteczność we współczesnym świecie ocenia on pozytywnie. Obraz zjawiska jest jeszcze „niejednorodny”, gdyż doświadczenia „dopiero się kształtują”, ale perspektywa „instytucjonalizacji dyplomacji parlamentarnej”, wyrażająca się chociażby we włączaniu tego terminu do oficjalnych dokumentów międzynarodowych, zapewnia jej rozwój i wzmocnienie.

Założeniem monografii J. Jaskierni o demokracji parlamentarnej było kompleksowe ujęcie wszystkich zagadnień leżących w polu znaczeniowym tego pojęcia, tak jak zarysowane zostały we wprowadzeniu. Należy stwierdzić, że autorowi w pełni udało się zrealizować przyjęte założenia. Publikacja jest pracą bardzo wnikliwą i kompetentną, stojącą na niezwykle wysokim poziomie merytorycznym, naprawdę imponującą. Jest przy tym pracą prawdziwie pionierską, wydaje się, że nie tylko z perspektywy nauki polskiej. Praca jest też imponująca pod względem warsztatowym. Analiza i wnioski autora odwołują się do pozycji bibliografii zajmującej 149 stron, ich dokumentacja źródłowa zapisana jest w prawie 2100 przypisach, a indeks rzeczowy monografii ma 36 stron.

opracował: Jarosław Reszczyński

Finanse praktyczne w teorii i praktyce

Autorzy: Halina Rechul, Krzysztof Surówka, Katarzyna Peter-Bombik

Wydawnictwo: Wydawnictwo Naukowe Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Sączu

Nowy Sącz 2023

Publikacja poświęcona jest finansom publicznym, czyli zagadnieniom dotyczącym gospodarowania środkami pieniężnymi przez podmioty sektora publicznego. Procesy oraz zjawiska zachodzące w sektorze publicznym istotnie różnią się od tych, które występują w sektorze prywatnym. Podjęte w monografii badania dotyczą problemów, które są istotne dla funkcjonowania każdego państwa. Postawiony problem badawczy jest wieloaspektowy i ważny nie tylko z ekonomicznego oraz finansowego, ale także społecznego punktu widzenia. Rozwiązania dotyczące funkcjonowania sektora finansów publicznych, przyjmowane w każdym kraju, dotyczą wszystkich jego mieszkańców.

Autorzy postawili sobie za cel przedstawienie w sposób usystematyzowany podstawowej problematyki finansów publicznych. Zwrócili w szczególności uwagę na rodzaj dóbr oferowanych przez sektor publiczny, a tym samym zakres jego działania w państwach demokratycznych. Scharakteryzowali również elementy składowe tego sektora, w tym samorząd terytorialny, który jest istotnym elementem demokratycznych państw.

Zasadnicza część opracowania poświęcona jest roli budżetu państwa jako narzędzia zarządzania finansami sektora publicznego z całą problematyką kształtowania jego dochodów, zakresem wydatków oraz problematyką deficytów budżetowych i długu publicznego. Istotnym zagadnieniem poruszonym w monografii jest także problematyka kontroli zarządczej w sektorze finansów publicznych, do której przywiązuje się w ostatnich latach duże znaczenie, gdyż sprzyja to właśnie racjonalności wydatkowania środków publicznych.

Publikacja przeznaczona jest głównie dla studentów kierunków ekonomicznych. Może ona jednak służyć również szerszemu gronu czytelników, w tym pracownikom administracji rządowej i samorządowej, jak też pracownikom aparatu skarbowego, a nawet politykom.

opracowała: Aneta Oleksy-Gębczyk

Uwarunkowania współczesnego zarządzania

Redaktorzy: Marek Makowiec, Bogusz Mięka

Wydawnictwo: Wydawnictwo Naukowe Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Sączu

Nowy Sącz 2022

W monografii *Uwarunkowania współczesnego zarządzania* zostały opisane zagadnienia dotyczące szeroko pojętej problematyki zarządzania organizacjami gospodarczymi i publicznymi. Składa się z pięciu części, obejmujących 25 rozdziałów.

W części pierwszej, zatytułowanej *Kierunki rozwoju zarządzania w gospodarce opartej na wiedzy*, znalazło się dziewięć rozdziałów, w których autorzy pisali m.in. o organizacji uczącej, wspólnotowości jako cesze gospodarki opartej na wiedzy, autoportrecie profesjonalisty i sylwetce naukowca zaangażowanego we współpracę z przedsiębiorstwami w Polsce, a także o efektywności decyzji i pomysłów grupowych. Zaprezentowano wykorzystanie metody refleksji strategicznej w procesie zarządzania ryzykiem i przedstawiono zagadnienia związane z kształtowaniem zasobów ludzkich organizacji w obszarze różnorodności zatrudnienia i czynniki wpływające na zmniejszenie zatrudnienia w przedsiębiorstwach. Zakończeniem pierwszej części był artykuł na temat głównych kontrowersji metodologicznych w badaniach kultury organizacyjnej.

Druga część monografii, pt. *Zarządzanie w warunkach pandemii COVID-19*, obejmuje dwa artykuły, w których zaprezentowano tematykę przywództwa – czynnika warunkującego efektywne zarządzanie i aspekty związane z zarządzaniem personelem medycznym w okresie pandemii.

Część trzecia, *Wpływ nowych technologii na funkcjonowanie organizacji*, składa się z pięciu artykułów na takie tematy, jak: start-upy, w tym start-upy e-commerce, przygotowanie studentów do nauczania zdalnego i zarządzanie w organizacjach oraz klubach. Przedstawiono problematykę platform crowdfundingowych i wpływu gier na kształtowanie postaw behawioralnych.

W części czwartej, *Kształtowanie zachowań ludzi w organizacji*, zawarto cztery rozdziały o tematyce przywództwa duchowego, zarządzania różnorodnością ze względu na wiek, zarządzania zwinnego oraz proteańskiej orientacji wobec kariery zawodowej.

Ostatnia, piąta, część – zatytułowana *Warunki działania organizacji i innowacyjność* – składa się z pięciu artykułów. Tematyka w nich poruszana dotyczy systemu zarządzania rozwojem Polski, problematyki polityki innowacyjnej z perspektywy Narodowego Systemu Innowacji. Zaprezentowano zagadnienia innowacji na rynku żywności, zmiany wybranych wskaźników opartych na wiedzy w kontekście konfliktu Stany Zjednoczone – Chiny i metody transferu wiedzy w organizacjach komunalnych.

Monografia *Uwarunkowania współczesnego zarządzania* może być ciekawą lekturą dla pracowników badawczo-dydaktycznych, studentów uczelni różnego typu, a także kadry menedżerskiej w przedsiębiorstwach.

opracowała: Iwona Gawron

Strategie samorządowe w Polsce – refleksyjnie i przyszłościowo

Autor: Wojciech Dziemianowicz

Wydawnictwo: Instytut Rozwoju Miast i Regionów

Warszawa-Kraków 2023

Monografia dotyczy ważnej i aktualnej tematyki badawczej, dotyczącej planowania strategicznego realizowanego w Polsce. Planowanie strategiczne w jednostkach samorządu terytorialnego jest współcześnie procesem powszechnie stosowanym. Ze względu na ich wagę w kreowaniu rozwoju lokalnego czy regionalnego oraz błędów popełnianych w praktyce, istnieje potrzeba podejmowania badań, tworzenia innowacyjnych rozwiązań, ich aplikowania i upowszechniania wiedzy w tym zakresie.

W pierwszej części publikacji autor podjął próbę uporządkowania wiedzy na temat różnych definicji związanych z rozwojem, przestrzenią, terytorium, regionem, obszarem strategicznym czy jakością życia.

Kolejnym zagadnieniem podejmowanym w publikacji są zasoby strategiczne. Autor wskazuje różnorodność koncepcji i sposobów podejścia do tego zagadnienia, a jednocześnie podjął próbę sprecyzowania konkretnych właściwości tego obszaru oraz przedstawił autorską koncepcję procesu strategicznego. Wprowadzone zostało również pojęcie „strategia” i omówiono charakterystykę różnych perspektyw strategicznych.

Przedmiotem badań trzeciej części monografii jest opis procesu strategicznego oraz rekomendacje dla obecnych i przyszłych zespołów strategicznych.

W ostatniej części publikacji autor podejmuje zagadnienie oczekiwanych zmian w kompleksowym podejściu do strategii. Rozdział poświęcony jest próbie spojrzenia w przyszłość procesów strategicznych realizowanych przez polskie samorządy. Przedstawione rozważania mają istotne znaczenie nie tylko dla tych, którzy przystępują do budowy dokumentu strategicznego, ale też dla tych, którzy strategię aktualizują i tych, którzy powinni ją realizować.

Zawarte w monografii zagadnienia są znaczące pod względem naukowym i wnoszą ważne treści do literatury przedmiotu. Można ją polecić szerokiemu gronu odbiorców, tj. teoretykom i praktykom z zakresu samorządu terytorialnego, osobom odpowiedzialnym za tworzenie polityki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, a także badaczom, wykładowcom i studentom ekonomii, gospodarki przestrzennej, finansów.

opracowała: Monika Musiał-Malagó'